

ատեն՝ մէկ խորանարդ մեծութիւն ունի 13 հարիւրակրամ կը կշռէ . իսկ չորտուած ջրածին կազը 1 հարիւրակրամ . տարբերութիւնն է 12 : Ուրեմն վերցընելու ծանրութիւններուն մէջ քանի անգամ որ 12 հարիւրակրամ կայ, գունտն ալ այնչափ մեծ պիտի ըլլայ որ կարենայ նոյնչափ անգամ խորանարդ մեծութիւն կազ առնել . կամ թէ ըսենք՝ բոլոր կազը պիտի ըլլայ վերցընելու ծանրութիւններուն երկուստասաներորդ մասին չափ :

Իայց աստիճանաւոր է որ եթէ կազին մէջ քիչ մը ջուր կամ օդ խառնուած է՝ աս հաշիւներս կը փոխուին . վասն զի ջրի կաթիլները գունտին ներսի դին կաշեւով զանկայ կը ծանրացընեն : Եւ որովհետեւ գունտը ամբողջ լեցուած պիտի չըլլայ , անոր համար գոնէ լեցուցած կազիդ չորս մասին մէկուն չափ աւելի մեծ պիտի ըլլայ :

Ինչհանրապէս 24 մար կերպասը մագոգի՝ ձեռով՝ քի մէջ տեղը լայն և երկու ծայրերը նեղցընելով կտրես ու քովէ քով կտրես նէ , գունտի ձեւ կ'առնեն . բայց որովհետեւ գունտին վարի կողմը աւելի երկայնակէ կ'ըլլայ , անոր համար պէտք է ձեւելու ժամանակ ան ծայրը աւելի նեղ ու երկայն կտրել : Սմանք փոխանակ 24 մարէ շինելու , ամէն մէկ մարը երկու կը ձգքեն , ու 48 կտորէ կը շինեն , որ աւելի յարմար կուգայ :

Սնացածը յաջորդ յօդուածով :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Խօսակցութեան հարստութեան ու աղտոտութեան վրայ :

ԱՇ. — Ինչպէս օրուան խօսակցութեան հասկըցայ հարստութեան ինչ

ըլլալ . մեծ շնորհք կ'ընէիք ինծի՝ թէ որ կամենայիք այսօր հասկըցընել թէ հարստութիւնը ձեռք ձգելու ճամբան որն է . ինչ աղէկ բան կ'ըլլար որ ամէն մարդ ալ գիտնար ան ճամբան , վասն զի ո՞վ չուզեր հարուստ ըլլալ :

ԴԱՍՏ. — Ինչոր համար ամէն մարդ ալ հարուստ է :

ԱՇ. — Ինչպէս կրնայ ըլլալ . ահա մեր թաղին մէջ մէկ շէնքով հարուստ մըն ալ չկայ . փողոցները աղքատներով լեցուն են :

ԴԱՍՏ. — Երբեք այն որ գունտ միտքդ դրած ես թէ մարդս հարուստ ըլլալու համար պէտք է որ աշխրդբիս ամէն օգտակար ու զուարճալի բաները ունենայ :

ԱՇ. — Երբեք . չէնէ ամենեւին մէկ մարդ մըն ալ հարուստ պիտի չըսուէր : Իայց միթէ մէկը թէ որ ունենայ միայն մէկ օգտակար կամ զուարճալի բան մը , կրնայ հարուստ ըսուիլ . ան ատենը աղքատ ալ չէր մնար աշխրդբիս վրայ :

ԴԱՍՏ. — Ուրեմն ըսէ տեսնեմ . որ չափ բան պէտք է ունենայ մէկն որ հարուստ ըսուի : Երես թէ ամէն բան ունենալ հարկաւոր չէ . մէկալ կողմսնէ ալ մէկ բան մը միայն ունենալը բաւական չէ կ'ըսես . ուրեմն սա մեր դիմացի ատաղձագործը՝ հարուստ է թէ չէ :

ԱՇ. — Երբեք թէ բաւական հարուստ է . վասն զի տունը աղուոր է , ինքն ալ երբեմն աղէկ կը հագուի :

ԴԱՍՏ. — Ուրեմն ինչպէս կ'ըլլայ որ դիմացի պալատը բնակող լուծայափոխը՝ որ սամոյր մուշտակներով կը պտըտի , երկու օր առաջ ինծի ըսաւ թէ՝ « Ետաղձագործին քանի մը գրասեղան շինել պիտի տամ » . ու վրայ բերաւ թէ՝ « Երբ շին աշխատանք ըլլայ որ երկու ստակ վաստակի » , ըսաւ : Իսկ գիտես որ աս լուծայափոխն ալ հարուստ մը չէ ուրիշներուն նայելով : — Ինչ թողունք . գունտ որ աղքատ եմ

կ'ըսես, ու սրինգով խաղ կանչող կոյր մոլորացկանին հաց կուտաս, միթէ ա- նոր առջեւ հարուստ չե՞ս. ան կոյրն ալ սրինգ ունենալովը միթէ ուրիշ հասարակ կոյր մոլորացկաններէն հա- րուստ չէ: Ուրեմն կը տեսնես որ մար- դըս ուրիշներուն բաղդատուելով միայն է՝ որ հարուստ կամ աղքատ կ'ըսուի. ինչպէս նաև ուրիշներուն հետ բաղդատուելով տգէտ կամ գի- տուն, անխելք կամ իմաստուն կը սե- պուի: Ուստի խելք սորվէ աս բանէս, որդեակ. ու երբոր տգիտ հանք անցնի մտքէդ քու վիճակիդ վրայ, միտքդ բեր քեզմէ խելձերն ու կը միմիթա- րուիս. նմանապէս երբոր յանկարծ տղայական հպարտութիւն մը գայ քե- ղի՝ իբր թէ շատ բան գիտես, ինք- ղինքդ իրաւցընէ շատգէտ մարդու մը հետ բաղդատէ, մէկէն կը խոնարհիս:

ԱՇ.— Ի՞նչ խրատին խիստ հաւնե- ցայ, կընայիմ որ պահեմ. վասն զի որչափ ալ հարուստ ըլլամ, անկարելի է որ ինծմէ հարուստ մարդ չգտնուի. և որչափ ալ աղքատ ըլլամ, գոնէ մէ- կը կ'ընայ ըլլալ որ ինծմէ ալ աղքատ ըլլայ: Իայց արդեօք ճար մը չկայ որ մարդս քիչ մը հարստնայ, այնպէս որ ամէն մարդ ալ իր սովորականէն քիչ մը աւելի ունեւոր ըլլայ. զոր օրի- նակ կոյր մոլորացկանը սրինգէն աւելի հարստութիւն մը ունենայ, թէպէտ և լումայափոխին չհասնի:

ԴԱՍՏ.— Ինչո՞ւ չէ, ատոր խիստ ա- ղէկ ճարը կայ. մեր խօսքն ալ բուն ատոր վրայ է. այսինքն թէ ի՞նչ ընե- լու է որ ընդհանուր հարստութիւն ա- ճի ու աւելնայ. ու կարծեմ թէ դուն փորձով ալ սորված ես ասոր ճարը:

ԱՇ.— Երանի՜ թէ. ատոր ճարը գիտնայի նէ՝ առաջ ես կը հարըստ- նայի:

ԴԱՍՏ.— Ի՞տանկ ըլլայ. հապա ան- ցեալ օրը զոյգ մը կօշիկ կ'ուզէիր գը- նել, ինչո՞ւ չառիր. կամ թէ խանութ- պանը չտուաւ:

ԱՇ.— Խանութպանը շատ սիրով կուտար, բայց մեզք որ սուղ կ'ուզէր

ծախել. գինը տասը դահեկանէն վար չըլլար ըսաւ. իսկ ես վեցէն աւելի չու- նէի. աս սղութիւնն է որ մարդուս հոգին կը քաղէ. թէ որ խանութպա- նը քիչ մը պակաս վաստակ ուզէր ը- նել նէ, ես ան կօշիկները հիմա ա- ռած էի:

ԴԱՍՏ.— Ի՞նչէկ որ կ'ըսես. յան- ցանքը սղութեանն է. ես կարծեմ թէ խանութպանները յանցանք չունին. բայց աս ալ հարցընեմ. խանութպա- նը ան վաստակովը ի՞նչ կ'ընէ:

ԱՇ.— Ի՞ հարկէ գլխահարկ ունի նէ՝ կը վճարէ, խանութին կամ տանը վարձքը կուտայ, տունը տեղը կը հո- գայ, և այլն:

ԴԱՍՏ.— Ուրեմն թէ որ խանութ- պանին վաստակը պակաս ըլլար, դուն աղէկ կօշիկ կը հագնէիր, բայց անի- կայ այնչափ աղէկ չէր ապրէր. ուստի դուն կը շահէիր, անիկայ կը կորսն- ցընէր. յայտնի է թէ ասով ընդհա- նուր հարստութիւնը չէր աւելնար: Ի՞նչ բաւական չէ. ես կարծեմ թէ ապրանքը աւելի պակաս սուղ տալը խանութպանին ձեռքն ալ չէ: Ի՞նչեք թէ քանի մը ամիս կամ քանի մը տա- րի կարգէ դուրս վաստակ ըրաւ խա- նութպանը. ո՞վ չգիտեր թէ քիչ ա- տենէն ուրիշ մըն ալ խանութ կը բա- նայ նոյն փողոցին կամ թաղին մէջ, որ չափաւոր վաստակով մը գոհ ըլլա- լով՝ մէկալին խանութը կը կուրցընէ. վասն զի ամէն մարդ նոր բացուած աժան խանութին կուգայ: Հապա թէ որ առջի խանութպանը երկրորդին վաստակը կտրելու մտքով ոչինչ գնով տայ իր ապրանքը նէ՝ ի՞նչ կ'ըլլայ:

ԱՇ.— Ի՞նչ տարակոյս ինքզինքը կը կործանէ, ու քիչ ատենէն կը հար- կադրի խանութը գոցելու: — Հիմա հասկըցայ որ խանութպանին վաստա- կը կտրել չըլլար. բայց գէշը ան է որ ապրանքները նոյնպէս սուղ կը մնան. ասոր մէկ ճարը չգտանք. և ես կար- ծեմ թէ աւելի գնողները պէտք է մտածել՝ քան թէ ծախողները, վասն զի գնողները աւելի շատ են:

